

L'Escola d'Olot: Joaquim Marià Vayreda

A la segona meitat del segle XIX el paisatgisme català adquireix una gran importància, així com també una personalitat pròpia. Les dues escoles que van fer del paisatgisme català un dels de més anomenada a nivell europeu en el camp artístic foren l'Escola de Sitges i l'Escola d'Olot. Dos dels artistes més importants de l'Escola d'Olot foren els germans Joaquim i Marià Vayreda. Aquest dos germans feren d'Olot una de les ciutats culturals de mitjan segle XIX més importants a nivell artístic.

Joaquim Vayreda i Vila neix a Girona el 1843 i mor a Olot el 1894. Fou l'hereu d'una rica família olotina, i va estudiar a l'Escola Pia d'Olot fins que el 1860 va a Barcelona per tal de completar la seva formació. A Barcelona assisteix al taller de Ramon Martí i Alsina, del qual fou alumne, i influirà decisivament en la seva producció plàstica posterior. El 1865 exposa la seva primera obra, Arri Moreu, al local de la Societat d'Artistes de Barcelona. El 1868 s'estableix a Olot i crea l'Escola d'Olot, dedicada exclusivament al paisatge. El 1873 s'exilia a França ja que no va voler prendre part a la guerra carlina, tot i ser proper a aquest grup polític. A França establirà contacte amb l'Escola de Barbizon de la qual rebrà certes influències que li serviran per potenciar la pintura de paisatge. Exposava regularment a la sala Parés de Barcelona i participa en exposicions internacionals, juntament amb els millors pintors del moment com són: Ramon Martí Alsina, Modest Urgell, Ramon Casas o Santiago Rusiñol entre altres.

Fou un dels fundadors del Centre Catalanista d'Olot, l'any 1887, i en va ser el vicepresident el 1892.

Al principi de la seva carrera Joaquim Vayreda rep la influència de Josep Berga i Boix pel que fa a la temàtica. En les seves primeres obres podem veure una

Retrat de Joaquim Vayreda
Font: Arxiu d'Imatges d'Olot
(Col·lecció Josep M. Dou Camps)

temàtica religiosa i costumista en consonància amb la seva ideologia política. Per altra banda, la manera de tractar aquests temes comença a ser innovadora, ja que els dota d'un gran realisme escenogràfic. No utilitza efectes atmosfèrics, en la seva obra veiem una llum més directa.

A finals dels anys seixanta inicia la seva obra adulta amb els quadres de gènere als quals segueixen després els paisatges. A finals dels setanta i primers anys

dels vuitanta pinta unes composicions d'arrel clàssica on veiem un paisatge equilibrat i solemne. És en aquest moment, després de l'exili a França, quan el paisatge esdevé el protagonista dels seus quadres. Col·loca el paisatge a primer terme i les figures al fons, cosa que dóna lloc a una gran riquesa monocromàtica.

Aquest interès pel paisatge i pels canvis atmosfèrics ve donat segurament pel seu contacte amb l'Escola de Barbizon, ja que durant l'exili a França prendrà contacte amb alguns dels seus membres. Joaquim Vayreda portarà de França un paisatge que encara no s'havia vist a Catalunya: una visió empírica de la natura tractada d'una manera poètica. Igual que Josep Berga i Boix, Vayreda és un autor realista que pinta a plein air en uns mateixos indrets, que són les valls d'Olot, l'entorn del riu Fluvià i els aiguamolls de la Moixina.

Utilitza una tècnica esbossada en què les figures tenen poca presència, ja que el protagonista és la natura. S'ha dit moltes vegades que era el seu germà Marià qui pintava les figures de les seves obres. Fins i tot, hi ha obres que han estat realitzades pels dos germans de manera conjunta: Joaquim ocupant-se del paisatge i Marià, de les figures.

Joaquim Vayreda utilitza una tècnica ràpida però contundent. Les seves obres estan constituïdes per petites i esbossades pinzellades plenes d'energia. Això ho podem constatar fins i tot amb les seves obres de gran format, on deixa de banda les precisions innecessàries.

La majoria de les seves obres les trobem al Museu Nacional d'Art de Catalunya, a Barcelona, on destaquen *La recança*, del 1876, i *La sega*, del 1881. Al Museu Comarcal de la Garrotxa podem trobar catorze olis, la majoria de petit format, i vint-i-un dibuixos.

Marià Vayreda i Vila (Olot, 1853-1903). Germà petit de Joaquim Vayreda, neix a la casa pairal d'Olot i segueix els estudis a l'Escola Pia i també al Centre Artístic de la població. Deu anys més jove que Joaquim, veu el seu germà com un gran mestre ja consagrat. Dels dos germans és el que s'implica més en política, ja que el 1873 s'incorpora al bàndol carlista fins que dos anys després fou ferit. Igual que el seu germà també haurà d'exiliar-se a França. A París assisteix al taller del pintor Gérôme, i possiblement ja a Barcelona, al de Lorenzale. El 1877 torna a Barcelona, i estudia a la Llotja (una formació més tradicional), encara sota influència natzarena. El 1884 entra com a gerent a l'empresa d'imatgeria religiosa Arte Cristiano d'Olot, substituint Josep Berga, que en fou el primer gerent. És considerat un dels millors novel·listes catalans del vuit-cents.

Els temes més freqüents que trobem en les obres de Marià Vayreda són els de gènere i els de caire religiós, seguits dels de paisatge, i finalment, les figures. Tracta la Catalunya rural i la seva vida. Per tant, en les seves obres predominen les escenes costumistes, religioses i històriques. A diferència

del seu germà, Marià no tracta el paisatge pur. En les seves obres trobem escenes de gènere on el protagonista és la figura humana. Això és degut a la seva formació acadèmica. Tot i això, la seva pintura té una essència romàntica, amb la magnificència dels valors religiosos i historicistes. La seva activitat pictòrica és molt monolítica amb la característica que el paisatge sol ser utilitzat més com a estudi per posar en els quadres de gènere, que com a estil propi.

Marià fou un bon pintor però encara va ser un millor escriptor. A diferència del seu germà era un gran dominador de la figura, però l'activitat literària va eclipsar l'activitat artística. Fou un intel·lectual que va tractar molts camps artístics, que li van servir per difondre la seva ideologia carlista.

Marià era l'ànima de l'Olot cultural de finals de segle. Va destacar sobretot com a escriptor de novel·les com *Sang nova*, *La darrera carlinada* i *La punyalada*, l'obra de més importància.

Tal com diu R. Benet, durant els anys vuitanta Olot va ser "el mercat de l'art català". El centre per on van passar la major part dels pintors catalans del moment, interessats pel paisatge i l'ambient que s'oferia en aquesta població.

L'Escola d'Olot neix amb els germans Vayreda i s'acaba a finals del segle XIX amb ells. Tots dos, a la seva manera, van mostrar ideals derivats d'una societat rural i catòlica, regida pels terratinents i pel clergat. L'un a través de les

seves obres pictòriques, l'altre mitjançant els seus escrits literaris.

Anna Vilar Bassagañas
Llicenciada en Història de l'Art